Limbajul medical. Influența engleză

Doina BUTIURCA

În medicina europeană a dominat până în secolul al XVI-lea o singură limbă, latina. Cu toată această persistență, la relativ puțin timp după dezvoltarea tipografiei, în ultimele decenii ale secolului al XV-lea, chirurgii din Lyon şi din provinciile franceze au început să publice cărți de medicină antică şi medievală în limba franceză. Reacția Facultăților de medicină a timpului, care îşi instruiau studenții după tipicul limbii latine a venit prompt, cu toate că se aflau în ipostaza de a face opoziție limbii naționale. Menținerea limbii latine avea rațiuni bine determinate: „știința, câtă era, trebuia să rămână criptică pentru neinițiați", iar teama „prăbuşirii medicinei seculare fondate de Galenus, Hipocrat şi Aristotel" (Rusu 2007: 35) depăşea orice sentiment al conştiinței lingvistice. Acest proces de glorie şi decadență a limbii latine a condus la ipoteze inedite – provenite din cultura franceză – privind destinul englezei contemporane. În „Le nouvel observateur", nr. 6/1991 Michel Tournier compara situația limbii engleze contemporane cu aceea a limbii latine de acum două milenii. Iată ce scria în acest sens, Valeriu Rusu: „Romanii impuseseră legea lor într-o mare parte a Europei. Rezultatul: o adevărată disoluție a limbii latine în portugheză, spaniolă, franceză, română şi italiană pentru a dispărea ulterior complet. Aceasta în timp ce greaca, limba marilor învinşi, repliați în arhipelagul lor, rămânea intactă, iar în prezent, după două milenii, are o formă apropiată de origine" (Rusu 2007: 31). După o expansiune considerabilă în secolul al XVI-lea şi un „recul" în secolul al XVII-lea, francofonia medicală atinge apogeul în secolul al XVIII-lea, prin numele unor oameni celebri ca Louis Pasteur sau Claude Bernard. Se extinde prin intermediul acestui domeniu în America de Nord şi de Sud, în America Centrală, în Africa şi în Extremul Orient, în tot bazinul mediteranean. Secolul al XX-lea reprezintă perioada când multe domenii de activitate au acceptat anglicisme şi americanisme. Schimbări majore au produs cele două „revoluții" terapeutice: revoluția sulfamidelor, empirică, din 1937 şi revoluția declanşată de biologia moleculară, în deceniul al V-lea. În declanşarea acestor orientări „medicina franceză nu a mai fost vioara întâi, iar pe lista laureaților Nobel sunt mai prezenți scriitorii francezi" (Rusu 2007: 36). În aceste condiții, limbajul medical a devenit treptat un sistem prolix, fie ca expresie a varietății referenților, fie din perspectiva limbilor – sursă.

Cronologic şi etimologic, terminologia medicală românească actualizează cel puțin patru straturi lexicale:

1) termeni medicali de sursă francofonă, întemeiați pe matricea formanților greco-latini. Desemnează etapa constituirii domeniului şi a terminologiei medicale. Pentru actualizarea unităților conceptuale, limbajul medical folosea termeni aparținând „superstratului cultural latin", precum şi tipare lexico-semantice devenite

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

„universale", încă de la începutul secolului al XIX-lea, pe care le regăsim în traducerile (după model maghiar şi german) din Transilvania: rom. *anorganic* < fr. *anorganique*, rom. *contamina* < fr. *contaminer*; rom. *contagios* < fr. *contagieux*; rom. *curativ* < fr. *curatif*; rom. *epidemie* < fr. *épidémie* ; rom. *organ* < fr. *organe*.

2) termeni interdisciplinari, preluaţi din alte limbaje: *screening* (utilizat în domeniul biologiei), *aplicaţii, metode, sistem* (concepte omniprezente în terminologia ştiinţifică, în general), termeni preluaţi recent din domeniul informaticii, resemantizaţi în informatica medicală. Terminologia provenită din limbajul biologiei, al anatomiei, cu etimon greco-latin este cea mai puţin ermetică.

3) termeni ce depăşesc tradiţia conservatoare, prin clişeul internaţional, prin elementul lexico-semantic anglo-saxon, neadaptaţi la sistemul fonetic al limbii române (xenismele). Rolul acestei ultime sfere lexicale, atât de controversate este de a acoperi golurile terminologice, sub aspect etimologic.

4) Conceptele medicale sunt actualizate prin termeni care au dezvoltat sensuri conotative, prin extensia semantică a unităţilor preluate din sfera culturală europeană. Chiar şi literatura, elementul livresc, în general, sunt prezente în numele dat unor boli. Elpenor este numele însoţitorului lui Ulise – spirit slab, care, după excesul de alcool, a adormit şi a murit în somn, căzând de pe terasa palatului lui Circe. În limbajul medical „sindromul Elpenor" desemnează o stare subconfuzională a subiecţilor care adorm într-un loc necunoscut, după consum excesiv de alcool sau după intoxicaţii. Este o stare de „perplexitate şi automatism motor cu risc de comitere a unor acte medicolegale". Matricial, terminologia medicală românească este grefată pe tezaurul de rădăcini şi afixe de origine greco-latină, formele obţinute astfel, fiind integrate şi adaptate cu uşurinţă în oricare limbă. În situaţia când cercetarea ignoră matricea clasică, domeniul prolix al medicinii „este complicat prin cuvinte neadecvate terminologiei ştiinţifice, preluate din limbajul comun, purtând o încărcătură metaforică" sau rezultate „prin metonimie" (Rusu 2007: 41).

Concept – termen.

Limbajul medical se distinge prin precizia termenilor, asigurată lexical sau la nivelul adjuncţilor (nominali vs. adjectivali) din structura unităţilor terminologice complexe. În structurile sintagmatice, formele articulate ale substantivului individualizează, unicizează referentul (pentru formele de singular, care au valoare generică sunt folosite substantivele nearticulate, austere şi impersonale sub aspect stilistic: *frotiu*, *test*). Coreferenţialitatea la nivel frastic este izomorfă recurenţei lexicale (repetarea aceluiaşi termen, în domeniul simptomatologiei, de pildă : cf. *simptom, sindrom* – în denumirea unor maladii).

Sub aspect logico-semantic, „denumirea" medicală funcţionează ca o unitate informaţională, de sine stătătoare; unităţile conceptuale sunt actualizate prin sintagme constituite pe baza termenilor anatomici greco-latini, deveniţi termeni–cheie în toate tipurile de compunere(cf. cardiovascular, esofagotomie, stomatologie). Sintagma nominală este o structură lingvistică eminamente compozită, a cărei coeziune semantică se întemeiază, în funcţie de criteriul cronologic, pe o reţea de mare complexitate, în actualizarea conceptului. Mecanismele de creare a termenilor se înscriu în matricile lexicale general valabile ale limbii române: derivarea,

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

compunerea (tematică, termeni compuşi aglutinaţi sau juxtapuşi, derivarea frazeologică), calcul (lexical, semantic), împrumutul, abrevierea, sigla, terminologizarea.

Analiza terminologiei medicale de sursă engleză/ americană este deosebit de complexă cu atât mai mult cu cât se impune ca fenomen cu o extindere masivă. În lingvistica românească domeniul nu a fost supus unui studiu aprofundat din perspectiva inserţiei elementului anglo-saxon. Există desigur, referiri în studii consacrate francofoniei sau pragmaticii, influenţei engleze ca fenomen general, sau manifestat la nivelul altor domenii ştiinţifice. Dintre dicţionarele care includ o bună parte dintre termenii medicali de origine engleză amintim ediţia a III-a a *Dicţionarului medical* elaborat de Valeriu Rusu, cu etimologie multiplă anglo-franceză.

Corpusul selectat de noi este ilustrativ prin faptul că cele mai multe dintre anglicisme au atins un nivel suficient de stabilitate pentru a ne permite să facem generalizări pertinente. Studiul are în vedere câteva aspecte privind eponimele şi patronimele, împrumuturile şi calcurile din domeniul biologiei moleculare, din informatica medicală. Selecţia acestor clase semantice s-a realizat din raţiuni privind frecvenţa de utilizare, continua extensie în toate limbile, precum şi statutul funcţional, cu referire la specificul comunicării.

Etapele.

Limba engleză are o dublă origine, saxonă şi romanică (de sursă franceză), motiv pentru care anglicizarea termenilor medicali cu etimon latin a reprezentat un proces benefic pentru„armonia" limbajului. Ne vom opri la un eşantion de termeni medicali şi farmaceutici de sub literele a, b şi c : lat. *acutus* > engl. *acute*; lat. *adjuvantus* > engl. *adjuvant*; lat. *aglutinare* > engl. *agglutination*; lat. *ampulla* (vas mic pentru ulei sau parfum) > engl. *ampulla*; lat. *angor* > engl. *angor*. De sub litera b: lat. *balsamum* > engl. *balsam*; lat. medievală *bronchia* > engl. *bronchus*. De sub litera c: lat. *calculus* > engl. *calculus*; lat. *calyx* > engl. *calix*; lat. *capsula* > engl. *capsula*. Ceea ce observăm este faptul că termenii de origine latină sunt foarte uşor adoptaţi de limba engleză, nu ca atare, ci prin anglicizare. Împrumuturile englezeşti de acest tip se caracterizează prin vechime, au pe lângă un comportament asemănător cuvintelor româneşti, o circulaţie foarte mare şi participă la relatinizarea limbii române. Există termeni medicali englezeşti care au pătruns prin filieră franceză şi datorită acestui fapt s-au adaptat sub aspect fonetic, ortografic şi morfologic, având un comportament asemănător cuvintelor din limba română. Ca şi în cazul primei sfere neologice, termenii proveniţi prin filieră franceză au fost asimilaţi în forma originală sau cu transcrierea lor în limba română. Iată câteva exemple de sub literele a, b şi c: rom. *anelaj* > fr. *annelage*, cf. engl. *annealing*; rom. *angoasă* > fr. *angoisse*, cf. *anguish*; rom. *bloc* > fr. *bloc*; cf. engl. *Block*; rom. *buton* > fr. veche *boton*, cf. engl. *button*; rom. *caşete* > fr. *cachet*, engl. *cachet*. Fundamentele francofone ale terminologiei medicale româneşti au rămas nealterate şi în secolul al XX-lea. Inserţia perfectă a termenilor în vocabularul limbii române este explicabilă prin seriile bogate de rădăcini şi formanţi de origine greco-latină.

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

Cauzalitatea.

Există câteva categorii de fapte, sub aspectul cauzalității, care determină adoptarea anglicismelor/americanismelor în limbajul medical actual. Dintre cauzele de natură extralingvistică, unele sunt în măsură să justifice evoluția științei medicale, iar altele ar trebui puse în relație cu fenomenul globalizării, în general (Pierre Bourney semnala în urmă cu mai puțin de o jumătate de secol fenomenul internaționalizării limbii engleze). Factorii lingvistici sunt plurivalenți: absența unui termen românesc monosemantic, brevilocvența, circulația internațională. Amploarea pe care calcurile o au este impusă de intenția cercetătorului de a asigura transparența de semnificație și de a conserva valențele evocatoare ale termenului englezesc. Termeni anatomici care definesc sistemul cardiovascular: rom. *sept interatrial* (cf. engl. *interatrial septum*); rom. *valvă aortică* (engl. *aortic valve*); rom. *circulația coronariană* (cf. *coronary circulation*). Termeni de diagnostic: rom. *malformații congenitale ale inimii* (engl. *congenital anomaly of heart*). Termeni pentru teste de diagnostic și proceduri: rom. *imagine de medicină nucleară* (engl. *nuclear medicine imaging*). Există, în al treilea rând, o recuzită de cauzalități psiholingvistice care au permis invazia de anglicisme în terminologia medicală: abandonarea matricii de formanți greco-latini, snobismul lingvistic, dar și o comoditate invocată de profesorul J.-C. Sournia: „Cea mai mare parte a termenilor englezi care au penetrat în medicina franceză datorează includerea lor lenei sau snobismului importatorilor" (Sournia, *apud* Rusu 2006: 35).

Sub aspect etimologic, am selectat un corpus de împrumuturi și calcuri după modele englezești, din perspectivă sincronică, având în vedere categoriile următoare:

1. nume comune cu referent medical și farmaceutic, consacrate în diferite ramuri ale pragmaticii medicale: rom. *abazie* < engl. *abasia*; rom. *acardie* < engl. *acardia*; rom. *amebom* < engl. *amoeboma*; rom. *bradilalie* < engl. *bradylalia*; rom. *cafeină* < engl. *caffeine*.

2. nume proprii și eponime.

Numele proprii (germane, englezești, de proveniență franceză), numite și *xenisme*, au o mare frecvență în știința medicală, fie că referentul este o personalitate din lumea științei, o denumire de teorii medicale, organizații naționale și internaționale, invenții sau organisme. Cea mai frecventă realizare a numelor proprii, în pragmatica medicală sunt eponimele. Antroponimele desemnează o altă entitate decât aceea inițială – având rolul de a certifica savantul, cercetătorul, inventatorul. Un mare număr de eponime desemnează nume aparținând histologiei, fiziologiei sau anatomiei. Termenul nou creat este, de regulă unul sintagmatic și are în structura sa o variată gamă de nume comune la care se atașează patronimul autorului sau și acela al coautorului, numele mai multor autori care în mod independent au ajuns la aceleași rezultate în cercetare. Iată câteva dintre sferele semantice ale numelui comun: *baze* (*baze Schiff*), *buchet* (*buchetul lui Riolan*), *canale* (*canale Havers*), *celulă*, *corpuscul*, *discuri* (*Discuri Merkel*), *frotiu*, *metode* (*metoda Sorensen*), *piramidă* (*piramida lui Malphighi*), *reactivi* (*reactivi Edman*), *simptom*/*sindrom*, *strangulații* (*strangulații Ranvier*), *șanț* (*șanțul lui Rolando*), *teste*, *triunghi* ș.a.m.d. Dintre cele 10 simptome cu nume proprii ale unor savanți aparținând secolului trecut, reținute de DM amintim: *simptomul Emery-Dreifuss*

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

(genetician englez, 1928–), *simptomul Epstein* (medic ceh, 1849–1918), *simptomul Haenel* (neurolog german, 1874–1942), *simptomul Madelung*, *simptomul Oehler* (medic german, 1879), *simptomul Remak* (neurolog german, 1849–1911), *simptomul Roger* (medic francez, 1809–1891). Interesant este faptul că sinonimia unora dintre aceşti termeni îşi găseşte expresia tot în forme patronimice: *simptomul Madelung* = *simptomul Launois – Bensuade*. Multe dintre eponimele amintite au devenit surse lingvistice de nume comune, derivate sufixale, incluse de regulă, în termeni sintagmatici. Sindroamele cu nume proprii sunt deosebit de numeroase: *sindromul Abercombrie* (medic scoțian, 1780–1844), *sindromul Abt – Letterer – Siwe*, *sindromul Achor- Smith* (medic american contemporan). Sursa lingvistică a patronimelor o constituie numele personalităților ştiințifice. Alte denumiri provin de la numele familiei la care a fost descris prima dată sindromul: *sindromul Duncan*. Sindroamele cu numele proprii americane şi de origine engleză sunt legate de cele mai noi şi variate domenii ale medicinii contemporane: genetică (*sindromul Barr*, *sindromul Book*), neurologie, ereditate, pediatrie, anatomopatologie, neuropsihiatrie, radiologie, endocrinologie, hematologie (*sindromul Bean*), dermatologie (*sindromul Bloom*). Dintr-un studiu statistic pe care l-am realizat pe un eşantion de termeni având ca referent ,,sindromul" (aflați sub literele a, b, c, d), 115 sunt nume proprii englezeşti şi americane, 77 sunt nume proprii de origine franceză şi doar 80 dintre termeni au alte origini (germană, norvegiană, suedeză, italiană, elvețiană). Termenii complecşi care au în structura lor un nume propriu sunt omniprezenți în discursul uzual şi în cel specializat. Aceştia funcționează ca elemente care denumesc maladii şi pe care i-am integra în ceea ce am numit şi cu altă ocazie ,,superstrat lingvistic european". Înțelegem prin superstrat lingvistic o,,sferă" de termeni şi o tendință din ce în ce mai mare de a înmagazina în forme criptice – am spune – tezaurul ştiințific şi cultural al lumii contemporane. Raportați la calitatea semnificantului de a fi transparent, termenii din această sferă se caracterizează prin opacitate, datorită faptului că preiau natura substantivului propriu care desemnează şi nu defineşte o maladie, un fenomen, o idee. Aşa, de pildă, *sindromul Raeder* desemnează o afecțiune a nervului trigemen, cu simptomatologie facială de tip „migrenă oftalmică". Atât primul termen din acest grup nominal cât şi al doilea – chiar dacă sunt rădăcini greceşti – ar oferi neinițiaților mai multe informații asupra bolii decât termenul complex, *sindromul Raeder*. La fel se întâmplă şi în cazul altui termen, *sindromul Munchausen*, care constă în inventarea în mod conştient a unor stări patologice plauzibile, dar nereale, în urma cărora pacientul este internat sau chiar operat. Sinonimul termenului în cauză este compusul savant *patomimie*, a cărei transparență de semnificație ar fi mult mai mare, la nivel pragmatic.

Din punct de vedere formal termenii medicali sintagmatici alcătuiți dintr-un nume propriu englezesc/ american se deosebesc de termenii din aceeaşi sferă, formați pe tiparele tradiționale ale Grupului nominal. Iată comparativ câteva exemple: *trompa lui Eustachio*, *tendonul lui Achile*, *test Evans*, *sindromul Bloom*. Adjuncții nominali din primele două exemple sunt substantive în genitiv articulate proclitic. Structurile frazeologice sunt redate diferit în limba română, de la un domeniu la altul. În majoritatea formelor calchiate, fiecare element al unității frazeologice din limba engleză este tradus cu exactitate: *glande bulbouretrale* (engl. *bulbourethral glands*), *sonogramă transabdominală* (engl. *transabdominal*

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

sonogram), *terapie cognitivă* (engl. *cognitive therapy*). Traducerea liberă, echivalarea sunt procedee generale: *terapie de comportare* (eng. *behavioral therapy*), *grefă de os* (eng. *Bone grafting*).

Din perspectivă referențială termenii medicali împrumutați sau calchiați pot desemna:

1) referenți specifici diferitelor subdomenii: termeni anatomici (*schelet apendicular*); termeni simptomatici (*exostoză*); termeni chirurgicali (*artrocenteză*); termeni pentru teste de diagnostic;

2) Referenți nespecifici care au fost supuşi unor fenomene de resemantizare, suferind mutații semantice semnificative în funcție de frecvență şi subdomeniu: *ascultare* (engl. *ascultation*), *galop* (engl. *gallop*), *închipuire* (engl. *ideation*).

În *Dicționar de abrevieri şi simboluri*, Silvia Pitiriciu şi Dragoş Vlad Topală au realizat o sinteză privind procedeul abrevierii şi a rezultatelor acesteia. În capitolul *Introducere în studiul abrevierilor* autorii făceau câteva observații pertinente asupra conceptului de abreviere, considerându-l în sens larg, sinonim cu siglă, acronim, trunchiere sau fragmentare, etc. Şi Adriana Stoichițoiu Ichim reținea faptul că „termenul de abreviere este utilizat în limbajul curent, şi chiar în terminologia lingvisticii, cu accepția generică de „pre-scurtare a unui cuvânt sau grupă de cuvinte" şi grupează „fapte lingvistice diverse" (Stoichițoiu Ichim 2001: 37).

Corpusul de abrevieri, simboluri şi acronime al DM îngrijit de Valeriu Rusu cuprinde peste 2000 de abrevieri ale unor termeni sau grupuri de cuvinte şi simboluri provenite din limba engleză şi având circulație internațională. Spre deosebire de celelalte limbaje, limbajul medical utilizează într-o foarte mare măsură acronimele şi siglele, dată fiind complexitatea grupurilor sintactice existente în acest domeniu. În cazul acronimelor, sunt utilizate în mod constant silabe sau fragmente inițiale ale cuvintelor care formează o sintagmă. Pe rețete întâlnim frecvent: *ad pond. om.* (cf. *ad pondus omnium* „până la greutatea întregului") *ad sat.* (cf. *ad saturatio* „până la saturare"); *add* (cf. *addetur* „să fie adaugat"); *admov.(*cf. admoveatur- să fie adăugat); *adst. feb.(* cf. *adstante febre* „cât este prezentă febra"); *noct. maneq* (cf. *nocte maneque* „noaptea şi dimineața"). Majoritatea acronimelor provin din abrevierea unor grupuri sintactice aparținând fondului greco-latin. Sunt grupuri alcătuite dintr-un determinat şi unul sau mai mulți adjuncți. Acronimele de fond selectate de noi sunt pentru novice formule al căror sens trebuie decriptat (mai degrabă„tradus") de către specialist, în actul comunicării. Din acest motiv știința reduce periculos de mult, dacă nu chiar anulează transparența de semnificație a compusului. Sfera acronimelor cu etimon englez/ american nu este la fel de bogată şi nici reprezentativă pentru relația medic – pacient: *hosp* (cf. *hospital*); *wt* (cf. *weight*). Un aspect aparte al acestei sfere de compuse este topica, iar diferențele sunt mai mult decât evidente: în cazul acronimelor de fond clasic, topica este fixă, cu respectarea obligatorie a prepoziției sau a conjuncției, fie şi doar sub formă de siglă – spre deosebire de acronimele de tip nou a căror topică este liberă sau inversă, respectând modelul oferit de limba engleză.

Siglele – definite în dicționare ca „semne abreviative" (ROBERT) sau „litere inițiale utilizate ca semne abreviative pe monumente, pe medalii sau în manuscrise vechi" (Littré) reprezintă un procedeu deosebit de productiv, fie că sunt împrumutate, fie că sunt formate pe teren lingvistic românesc, după modelul anglo-

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

american: HCG (cf. human chorionic gonadotrophin); IRMA (cf. immunoradiometric assay); WMA (cf. World Medical Association); snRNA (cf. smail nuclear RNA).

Sub aspect structural, siglele reprezintă o clasă neomogenă, datorită faptului că pot fi rezultatul combinațiilor de litere inițiale ale unităților sintagmei, al combinațiilor de litere şi silabe etc. Funcția siglelor este eminamente denominativă, ocupând un rol deosebit în economia de limbaj. Productivitatea crescândă a siglelor vine să confirme adevărul conform căruia înmulțirea numărului de compuse de acest tip (în opoziție cu compunerea tematică, de tip greco-latin) presupune o frecvență crescândă a elementului englez în domeniile de avangardă ale medicinei contemporane. Predilecție se manifestă spre genetică, farmaceutică, virusologie, practica clinică, imagistică, hematologie, biochimie. Sigla şi sintagma terminologică-sursă sunt sinonime paronimice în limbajul medical şi ar putea fi integrate, după modelul neonimelor, în clasa sinonimelor de necesitate. Pentru a răspunde nevoii de economie, terminologia ultimului deceniu se îndreaptă spre o formalizare evidentă, procedeul asigurând implicit univocitatea termenilor.

Este o tendință care apropie limba română de limbile franceză şi engleză, al căror model îl urmează în câmpul creației lexicale. Multe dintre abrevieri şi sigle devin baze de derivare, de regulă pentru substantivele comune: ORL – orelist; A.T.I. – ateist (medic la terapie intensivă).

Simbolurile sunt semne abreviative convenționale utilizate în particular în chimie, fizică şi matematică. Simbolurile aminoacizilor, ale elementelor chimice, ale unităților de măsură au devenit un loc comun în terminologia medicală şi farmaceutică. În comparație cu siglele şi acronimele, aceste semne generează confuzii datorită polisemiei. Numai simbolul de sub A poate actualiza 12 concepte profesionale : *absorbanță*, *adenină*, *adenozină*, *aer alveolar*, *alanină*, *Amper*, *anterior*, *arie*, *grup sanguin*, *număr de masă*, *radioactivitate*, *vitamină A*. Dezambiguizarea se poate produce numai în context. Simbolurile existente în limbajul medical sunt semne cu caracter deosebit de stabil, deoarece referenții se caracterizează printr-o mare stabilitate.

Caracterul convențional al siglelor poate fi pus în valoare de câteva elemente: utilizarea în acelaşi context a două sau mai multe sigle (unul creat pe terenul limbii române, altul venit din împrumut), echivalența dintre sigla străină şi sintagma românească; omonimia şi polisemia. Abrevierile, siglele, simbolurile manifestă o mare tendință de gramaticalizare. Clasa morfologică pe care o ilustrează este aceea a substantivului comun şi primeşte categoriile specifice: gen, număr, caz şi determinare primară. Simbolurile se adaptează cu mai multă dificultate categoriilor morfologice. Sub aspectul genului, Adriana Stoichițoiu Ichim încadra compusele de acest tip în clasa neutrelor. Sigla şi sintagma terminologică-sursă sunt considerate sinonime paronimice în limbajul medical si ar putea fi integrate, după modelul neonimelor, în sfera sinonimelor de necesitate. Cu toate că nu fac decât să dubleze sintagmele terminologice de dimensiuni variate, cea mai mare parte a siglelor, acronimelor şi simbolurilor prezintă, față de acestea, avantajul scurtimii, al brevilocvenței, reuşind să reflecte în acelaşi timp în bună parte, noțiunea desemnată. Dar renunțarea la unul sau la mai multe elemente din sintagma terminologică nu asigură transparența semnificantului, omonimia riscând adesea să genereze fie

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

termeni prea vagi, fie confuzii de sensuri. Gradul de precizie al contextului este cel care dictează alegerea unei sens sau al altuia.

Probleme majore ridică subdomeniul informaticii medicale, unde pentru majoritatea termenilor româneşti se utilizează atât scrierea, cât şi pronunţia englezească originale. Situaţia nu este cu totul singulară, dacă avem în vedere faptul că acelaşi fenomen se produce şi în terminologia franceză, unde au fost împrumutaţi nemodificaţi aproape toţi termenii englezeşti. S-a preferat – ca şi în limba română – definirea unor termeni şi expresii, utilizarea prescurtărilor şi acronimelor uzuale, denumirile integrale nefiind folosite în practică. De asemenea, s-a pus accent pe terminologia lucrului în reţea, acesta având importanţa şi perspectivele cele mai semnificative, în opinia lui Valeriu Rusu.

Cercetarea influenţei engleze în terminologia medicală permite observaţia că, deşi conceptele domeniului sunt fundamentate în baza unei matrici lexico-semantice clasice, influenţa engleză se manifestă sub cele mai variate forme. Faptul este în măsură să ilustreze – aşa cum am susţinut şi cu altă ocazie – două adevăruri general valabile: capacităţile universale ale elementelor savante greco-latine care fundamentează „superstratul cultural european" – şi evoluţia rapidă a domeniului ştiinţific – de orientare anglo-americană, ce transgresează progresul lent al limbilor naturale. Prin împrumutul lexical, prin acronim, trunchiere sau fragmentare, ca mijloace de compunere după model englez, limbajul nu poate neutraliza în fiecare situaţie dată, diferenţele interlingvistice. Câştigul rămâne doar al terminologiei, care conservă două dintre caracteristicile enunţate de Ray: originea noţiunii şi denumirea acesteia.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

Duizabo 2007: Daniella Duizabo, *Dicţionar medical englez- român/român-englez*, Iaşi, Polirom.

Guţu 2003 = Gheorghe Guţu, *Dicţionar latin- român,*ediţia a II a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Humanitas.

Nastase 2006 = Corneliu Nastase, Viorica Nastase, *Dicţionar englez-român de medicină şi biologie*, Iaşi, Editura Nasticor.

Pitiriciu, Topală 1998 = Silvia Pitiriciu, Dragoş Vlad Topală, *Dicţionar de abrevieri şi simboluri,* Bucureşti, Editura All Educaţional.

Rusu 2007: Valeriu Rusu, *Dicţionar medical,* Bucureşti, Editura Medicală.

B. Literatură secundară

Bidu-Vrânceanu, Călăraşu *et alii* 2001: Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar general de ştiinţe ale limbii,* ediţia a II-a, Bucureşti, 2001.

Coteanu 2007: Ion Coteanu, *Formarea cuvintelor în limba română,* volum editat de Narcisa Forăscu, Angela Bidu-Vrânceanu, Editura Universităţii Bucureşti.

Iordan, Robu 1978: Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Nida 2004: E. Nida, *Traducerea sensurilor*, studiu introductiv, traducere de Rodica Dimitriu, Iaşi, Institutul European.

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)

Pană-Dindelegan 1978: Gabriela Pană Dindelegan, *Aspecte ale raportului dintre terminologia sintactică modernă şi cea tradiţională*, LL, XXIII, vol. II, p. 181-186.
Pavel, Rucăreanu, 2001: Eugeniu Pavel, Costin Rucăreanu, *Introducere în terminologie. Noţiuni fundamentale*, Bucureşti, Editura Academiei / Editura AGIR.
Ploae-Hanganu 1995: Mariana Ploae-Hanganu, *Specificul terminologiei ca ştiinţă în raport cu celelalte ştiinţe ale limbajului*, LR, XLIV, nr. 9-12, p. 529-532.
Prouvost, Sablaiyrolles 2003: J. Prouvost, Y. Sablaiyrolles, *Les néologismes,* Paris, PUF.
Rey 1979: A. Rey, *La terminologie: noms et notions,* Paris, Le Robert.
ROBERT = *Dictionnaire alphabétique et analogigue de la langue française*, par Paul Robert. Tome quatrième. Paris, Société du Nouveau Littré, 1959.
Stoichiţoiu Ichim 2001: Adriana Stoichiţoiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale*, Bucureşti, All Educational.
Tagliavini 1977: Carlo Tagliavini, *Originile limbilor neolatine,* versiune îngrijită şi coordonată de Alexandru Niculescu; traducere: Anca Giurescu, Mihaela Cârstea-Romaşcanu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

The medical language. English influence

From a socio-semiotic point of view, the medical terminology is included- because of its capacity to express the natural report between the objects – in the semantics word-object axis. The mechanisms of the terms creation are joined in the lexical matrix that are general valid in the Romanian language. Our study regards eponyms, composition elements after the English model (abbreviations) as well as symbols.

Târgu-Mureş, România

BDD-V351 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:51 UTC)